Scrisoare deschisă adresată IPS Irineu al Olteniei: Dacă ați știut că la Creta s-a săvârșit „o mare greșeală”, ce v-a determinat să semnați documentele sinodului?

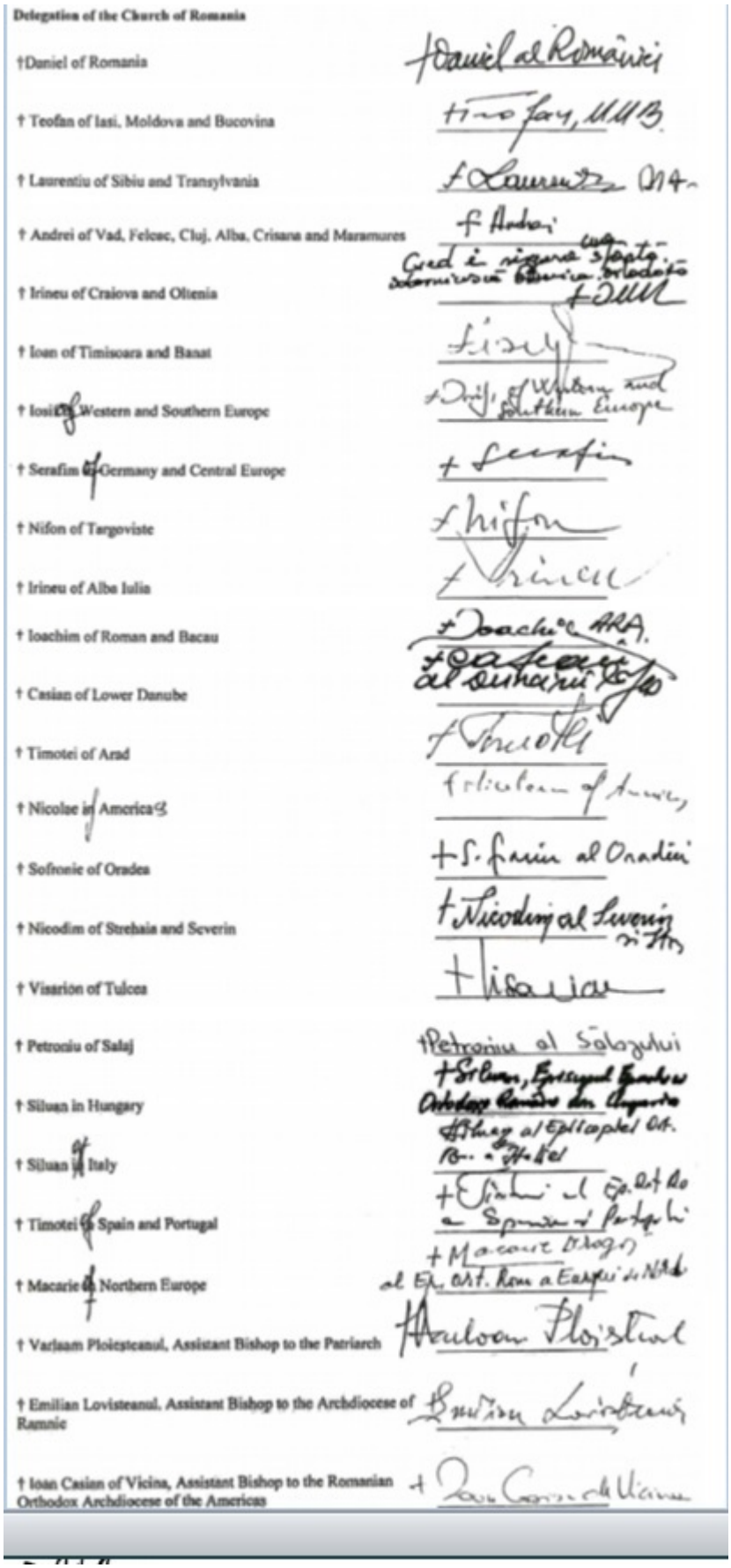
Înaltpreasfinția Voastră,

Mă numesc Mihai-Silviu Chirilă, sunt din Județul Neamț, absolvent al Seminarului Teologic „Veniamin Costachi” de la Neamț, al Facultății de Teologie „Dumitru Stăniloae” din Iași și al Facultății de Drept „Simeon Bărnuțiu” din Sibiu.

Vă scriu această scrisoare deschisă într-o problemă foarte importantă pentru viața Bisericii noastre din ultimii șase ani: participarea delegației Bisericii noastre la sinodul din Creta și tulburarea pe care acest sinod a creat-o în rândul credincioșilor ortodocși români.

Vă scriu Înaltpreasfinției Voastre, deoarece participarea Înaltpreasfinției Voastre la acest sinod și, mai ales, opiniile exprimate despre acesta ulterior vă plasează într-o postură unică în rândul ierarhilor români, *ceea ce mă face să cred că dețineți cu siguranță răspunsurile la întrebările care mă frământă pe mine și, sunt sigur, pe mulți ortodocși din țara noastră*, și pe care vi le voi adresa în cele ce urmează.

După cum știm, toți membrii delegației române la sinodul din Creta au semnat documentele acelui sinod, iar Înaltpresfinția Voastră ați simțit nevoia să adăugați lângă semnătură precizarea: „Cred în singura una sfântă, sobornicească Biserică Ortodoxă”.

Delegation of the Church of Romania

†Daniel of Romania

† Teofan of Iasi, Moldova and Bucovina

† Laurentiu of Sibiu and Transylvania

† Andrei of Vad, Feleac, Cluj, Alba, Crisana and Maramures

† Irineu of Craiova and Oltenia

† Ioan of Timisoara and Banat

† Iosif of Western and Southern Europe

† Serafim of Germany and Central Europe

† Nifon of Targoviste

† Irineu of Alba Iulia

† Ioachim of Roman and Bacau

† Casian of Lower Danube

† Timotei of Arad

† Nicolae in America

† Sofronie of Oradea

† Nicodim of Strehaia and Severin

† Visarion of Tulcea

† Petroniu of Salaj

† Siluan in Hungary

† Siluan in Italy

† Timotei of Spain and Portugal

† Macarie of Northern Europe

† Varlaam Ploiesteanul, Assistant Bishop to the Patriarch

† Emilian Lovisteanul, Assistant Bishop to the Archdiocese of Romnie

† Ioan Casian of Vicina, Assistant Bishop to the Romanian Orthodox Archdiocese of the Americas

Știu dintr-o discuție pe care am avut-o în 2016, fiind parte a unei delegații care l-a vizitat pe Înaltpresfințitul Teofan tocmai în această problemă a sinodului din Creta, că cu o seară înainte de semnarea documentului v-ați sfătuit intens cu

mitropolitul Moldovei cu privire la care este cea mai bună soluție cu privire la semnarea documentelor.

Precizarea de lângă semnătura pe care ați pus-o pe document este un prim indiciu că documentele pe care le-ați semnat nu v-au satisfăcut și că ați rămas cu impresia că ele nu reflectă întrutotul învățătura despre unicitatea Bisericii noastre[1], motiv pentru care ați simțit nevoia să precizați că credeți doar în unicitatea, sobornicitatea, apostolicitatea și sfințenia Bisericii Ortodoxe.

Precizarea de pe semnătura de la Creta pare mai mult o exteriorizare a unei mustrări de conștiință decât o precizare suplimentară la conținutului documentului semnat sau o explicație necesară cu privire la motivarea semnăturii puse.

Întoarsă în țară, delegația română a declarat că sinodul din Creta a fost un sinod ortodox, pentru că „acolo s-a afirmat cu tărie că Biserica Ortodoxă este una, sfântă, sobornicească și apostolească". Această viziune a rămas până astăzi linia directoare a interpretării pe care o dă evenimentului Patriarhia Română, mai ales când participanții direcți și ierarhii care au acceptat, în octombrie 2016, deciziile sinodului sunt mustrați că ar fi semnat documente care nu sunt conforme cu învățătura ortodoxă, această viziune fiind introdusă deja și în manualele de specialitate ale școlilor teologice.

Legat de acest aspect al „afirmării Ortodoxiei la Creta", se pun din start însă *două întrebări fundamentale*, care nasc și alte întrebări suplimentare, cărora din păcate până acum nu li s-a răspuns.

Prima întrebare fundamentală este: *De ce a fost nevoie să se afirme atributele ontologice ale Bisericii noastre la Creta, într-un sinod ortodox, cu participare exclusiv ortodoxă,* dacă acestea sunt cunoscute încă din anul 381, când sinodul al doilea ecumenic le-a întipărit pentru totdeauna în tradiția ortodoxă și în sufletele fiecărui creștin ortodox care rostește Crezul?

Dacă s-a simțit nevoia reafirmării acestor atribute ale Bisericii, *înseamnă că cineva le-a pus la îndoială*. Cine le-a pus la îndoială? Au fost puse la îndoială de către participanții la sinodul din Creta? Dacă da, cum e posibil așa ceva, de vreme ce acolo au participat doar episcopi ortodocși?

Au fost contestate deschis de către „partenerii" de mișcare ecumenică, pe care îi

putem și trebuie să îi denumim eretici? Dacă da, de ce a fost nevoie de un alt sinod care să reafirme ceea ce deja a afirmat sinodul al doilea ecumenic și a fost menținut de către toate celelalte sinoade?

Și cel mai important lucru: *Dacă cineva a pus la îndoială atributele ontologice ale Bisericii noastre, iar sinodul din Creta a reafirmat învățătura ortodoxă, despărțind apele între Ortodoxie și erezie, de ce nu a urmat acest sinod practica sinodală dintotdeauna de a condamna ca eretică învățătura care a negat atributele Bisericii și ca eretici pe cei care au provocat această tulburare?*

Cea de-a doua întrebare fundamentală care se naște din afirmația oficială că la Creta s-a afirmat Ortodoxia și unicitatea Bisericii este legată de gestul Înaltpreasfinției Voastre: *Dacă la sinodul din Creta s-a afirmat credința în faptul că Biserica Ortodoxă este singura Biserică a lui Hristos, sfântă, sobornicească și apostolicească, de ce a fost nevoie ca Înaltpreasfinția Voastră să faceți acea mențiune lângă semnătura pe care ați pus-o pe documentele sinodului?*

Punând cap la cap concluziile ce se desprind din aceste întrebări rezultă că motivul pentru care ați adăugat acea precizare este că *ați avut impresia că documentul din Creta nu a reflectat cu adevărat faptul că Biserica Ortodoxă este singura Biserică a lui Hristos*.

Și ați avut dreptate să aveți această suspiciune, deoarece simpla recunoaștere, în preambului documentului *Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine*, a faptului că „Biserica Ortodoxă este una sfântă, sobornicească și apostolească" nu este de ajuns pentru a putea afirma că la Creta s-a afirmat unicitatea Bisericii noastre, din mai multe motive, pe care le detaliez pe scurt.

Primul motiv este acela că *documentele din Creta conțin un limbaj dublu*: unul, dacă îmi permiteți, *exoteric*, de propagandă, dedicat credincioșilor ortodocși, care, citind documentul în litera sa, dar neînțelegându-l în spiritul său, pot crede că se află în fața unui document perfect ortodox, și altul, ca să îl numesc așa, *esoteric*, ascuns privirii pleromei, dar nu și specialiștilor în teologie, care vorbește partenerilor de CMB.

Al doilea motiv este acela că documentul este scris într-un context strict ecumenist, iar grila de interpretare aplicabilă trebuie să fie în spiritul tuturor documentelor emise de către mișcarea ecumenică, din care face parte acest sinod.

Conjugând cele două motive enumerate mai sus și aplicându-le strict primului pasaj al textului despre relațiile Bisericii noastre cu „ansamblul lumii creștine” putem extrage concluzia foarte corectă, cred eu, că *documentul respectiv, departe de a afirma atributele Bisericii Ortodoxe, așa cum le știm din Crez și din cărțile noastre de dogmatică din toate epocile, oficializează la nivel sinodal teoria „bisericilor nedepline”*, aplicată, de data aceasta Bisericii Ortodoxe.

Afirmația pare o speculație fără niciun temei la prima lectură și a fost tratată ca atare de către cei ce au respins-o.

Dacă însă citim textul sinodal, care sună astfel:

> *Biserica Ortodoxă, fiind Biserica Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească, crede cu tărie, în conştiinţa ei eclesială profundă, că ocupă un loc central în promovarea unităţii creştine în lumea contemporană[2],*

și îi adăugăm avertismentul mitropolitului Serafim al Kythirei adresat patriarhului Ilia al II-lea al Georgiei, în urma căruia s-a cimentat probabil decizia Georgiei de a nu participa la sinod:

> *Textele documentelor pentru Soborul Panortodox în forma lor actuală, conțin ambiguități și contradicții grave (Biserica e Una și în același timp sunt și „alte Biserici” folosind în mod nepermis termenul „Biserici” pentru eterodocși într-un text Sinodal Panortodox) ce pot fi interpretate cu ușurință în spiritul ideilor teologului iezuit Karl Rahner (unul din părinții Conciliului II Vatican alături de Yves Congar) preluate si de Mitropolitul de Pergam, Ioannis Ziziulas, si anume „teoria Bisericilor nedepline”, unele mai aproape de deplinătate, altele mai depărtate, în raport cu Biserica deplină, în cazul II Vatican – Biserica Romano-Catolică, în cazul Sinodului Panortodox – Biserica Ortodoxă, ceea ce ne duce cu gândul la un fel de Vatican II oglindit în Biserica Ortodoxă ce se încearcă a se implementa sobornicești având ca promotor Patriarhia Ecumenică, se poate ușor concluziona aceasta după toate informațiile și prin studiul textelor teologice despre eclesiologia așa cum e văzută de Ioannis Zisiulas, dar și în*

Analiza eclesiologiei Conciliului II Vatican, De la Conciliul II Vatican la Sinodul Panortodox, autor protoprezbiter Peter Heers”[3],

lucrurile încep să se limpezească, iar afirmația că Biserica noastră este una, sfântă, sobornicească și apostolească nu ne mai apare ca o simplă afirmare a unicității Ortodoxiei în fața partenerilor de CMB, ci ca o inserare în gândirea eclesiologică ortodoxă a ideii protestante de „biserici nedepline”, inițiate de Jean Calvin, distilate de către Conciliul II Vatican și împrumutate și transpuse în viziune ortodoxă de către mitropolitul Ioannis Zizioulas.

Teoria „bisericilor nedepline” susține că există un loc unde Biserica lui Hristos sălășluiește deplin, iar în jurul său gravitează comunități creștine aflate într-o stare mai mult sau mai puțin imperfectă de har, în care se lucrează mântuirea, dar nu la fel de deplin ca în „Biserica mamă”, „Biserica deplină”.

Observăm că această teorie are nevoie, pentru a se susține, și de acceptarea „teoriei baptismale”, care implică faptul că oricine este botezat în numele Preasfintei Treimi este membru al Bisericii lui Hristos, indiferent în ce denominațiune creștină s-ar afla, dar și de „teoria ramurilor Bisericii”, care stipulează că toate confesiunile creștine sunt părți ale aceleiași Biserici a lui Hristos.

Conciliul II Vatican a preluat teza calvină și a aplicat-o pretinsei „Biserici a Romei”, afirmând că „Biserica Romei” este locul unde subzistă (*subsistit in*) în deplinătate Biserica lui Hristos, dar că, în afara acesteia, se mai află alte comunități creștine, în care se lucrează mântuirea, adică există har, dar care nu pot atinge desăvârșita comuniune cu harul decât prin comuniunea cu „Biserica Romei”, care, la rândul său, își întemeiază această desăvârșire pe comuniunea cu papa roman.

Ideea de „biserici nedepline” există și în *Declarația de la Toronto,* document profund eretic, emis în 1950, pe care sinodul din Creta l-a ratificat[4] prin faptul că a spus că patru dintre premisele sale sunt de importanță capitală pentru parcursul ecumenist al Bisericilor Ortodoxe:

„Bisericile membre ale Consiliului Mondial al Bisericilor recunosc că apartenenţa la Biserica lui Hristos este mai cuprinzătoare decât apartenenţa la propriul trunchi eclesial. Din acest motiv, ele caută să intre în contact viu cu cei din afara propriei comunităţi, care mărturisesc că Hristos este Domnul (premisa IV.3). Explicaţia acestei premise reţine ideea că toate bisericile creştine, inclusiv Biserica Romei, afirmă că nu există identitate completă între apartenenţa la Biserica Universală şi cea la propria biserică. Ele recunosc că există membri ai bisericii extra muros [în afara zidurilor Bisericii], că aceştia aparţin aliquo modo [în mod egal] Bisericii şi chiar că există ecclesia extra ecclesiam [biserică în afara bisericii]. Această recunoaştere îşi găseşte expresie în faptul că, cu foarte puţine excepţii, bisericile creştine acceptă botezul administrat de alte biserici ca valid”[5].

După cum vedem, din premisa IV.3 a *Declarației de la Toronto* lipsește „biserica deplină”, acel *subsistit in*, în jurul căruia „să se creeze unitatea creștină”, ceea ce pare a-l fi inspirat pe mitropolitul Zizioulas, unul dintre artizanii sinodului din Creta, să preia de la Conciliul II Vatican ideea de „biserici nedepline” și să o introducă în documentul sinodului din Creta, în primul paragraf, care spune că Biserica Ortodoxă este una, sfântă, sobornicească și apostolească, cu alte cuvinte „biserica deplină” a teoriei „bisericilor nedepline”, adică locul unde se află plenar „Biserica lui Hristos” sau „Biserica Crezurilor”, pe care caută „să o redescopere” CMB, iar „bisericile și confesiunile”, despre care vorbește textul sinodal în paragraful 6, sunt „bisericile nedepline”, separate de ea și ajunse „cei de aproape și cei de departe”, cum le numește paragraful 4 al documentului.

În această cheie înțelegem și afirmația că Biserica Ortodoxă crede cu tărie „că ocupă un loc central în promovarea unității creștine în lumea contemporană”, deși mitropolitul Serafim spune, în aceeași scrisoare către patriarhul Ilia al Georgiei, că:

Multe grupări protestante din „CMB” consideră Biserica Ortodoxă „o Biserică inferioară, pentru că nu binecuvântează căsătoriile dintre persoanele de același sex și nu acceptă hirotonia femeilor”, așa cum ne-a mărturisit un profesor teolog, prezent la Adunarea Generală a CMB la Busan în Coreea (30

octombrie-9 noiembrie 2013),

iar conștiința ortodoxă profundă eclesială ortodoxă *crede cu tărie că în afara Ortodoxiei nu există mântuire și că unitatea creștină este perfect și deplin realizată în interiorul Bisericii Ortodoxe, nu în legături cu „lumea creștină”, care este de fapt lumea ereziilor din toate timpurile, tăiate de la trupul Bisericii de către sinoadele ecumenice și care se pot uni cu Biserica numai prin convertirea personală la Ortodoxie, nicidecum prin asociere între ortodocși și eretici.*

Să credem oare că episcopii de la Creta sunt atât de nerealiști, încât să creadă că toată lumea din CMB se uită la Biserica Ortodoxă ca la aceea care ocupă un loc central în promovarea „unității creștine” sau că sintagma „loc central” este o propunere de a considera Biserica Ortodoxă ca Biserica deplină în jurul cărora să graviteze celelalte culte creștine?

Și cum s-ar putea pune în practică astfel de deziderat, când la Creta s-a recunoscut ca „de importanță capitală pentru participarea la mișcarea ecumenică” premisa din *Declarația de la Toronto*, potrivit căreia: *„Nicio biserică nu este obligată să îşi modifice eclesiologia, după accederea la Consiliu… Mai mult, din includerea în Consiliu, nu rezultă că fiecare Biserică este obligată să vadă celelalte biserici ca biserici în adevăratul şi deplinul sens al cuvântului” (premisa IV.4)?*

Dacă Ortodoxia recunoaște că în CMB nimeni nu este obligat să vadă celelalte participante ca biserici în adevăratul sens al cuvântului, de ce ar vedea cineva din CMB Biserica Ortodoxă ca adevărată Biserică, în jurul căreia să se construiască „unitatea creștină”, mai ales când pretenția de „biserică deplină” continuă să o aibă și Vaticanul, care, deși a participat activ la crearea Declarației de la Toronto**[6]**, nu participă la CMB în mod direct tocmai pentru a nu se expune riscului de a nu fi recunoscută ca „biserică în adevăratul sens al cuvântului”?

Unii ar putea spune că teoria lui Zizioulas este corectă, pentru că Biserica Ortodoxă, spre deosebire de „biserica romano-catolică”, chiar este locul unde subzistă deplin Biserica adevărată a lui Hristos.

În realitate însă, mitropolitului Zizioulas nu a fost atât de naiv sau de narcisist pe

cât l-ar prezenta acest text. Folosindu-se de „teoria bisericilor nedepline” și promovând Biserica Ortodoxă ca locul central în jurul căruia să se realizeze unitatea creștină, mitropolitul Zizioulas nu urmărește promovarea Ortodoxiei ca centru al CMB, pentru că știe că nu va obține niciodată asta, ci intenționează doar să introducă în mentalul ortodox ideea că în afara Bisericii Ortodoxe mai există „biserici și confesiuni nedepline”, care sunt mai aproape sau mai departe de Ortodoxie, și care pot ajunge în comuniune cu aceasta „prin clarificarea cât mai repede și mai obiectiv posibil, a întregii lor eclesiologii și, în special a învățăturii lor generale despre Taine, har, preoție sacramantală” (dar se pare că nu și a greșelilor grave de învățătură dogmatică, care constituie prăpastia de netrecut între Ortodoxie și erezie, pe care sinodul din Creta le numește, în art. 11 al documentului 6 „diferențe teologice care au fost moștenite din trecut sau au apărut mai recent”).

Astfel, mitropolitul Zizioulas satisface obligația asumată de participanții la dialogul ecumenist de a recunoaște, la nivel sinodal, premisa IV.3 din Declarația de la Toronto, care spune că există „Biserică” și în afara propriei confesiuni, și premisa IV.4, care oferă posibilitatea de a nu le recunoaște ca „biserici în adevăratul sens al cuvântului”, dar menajează și sensibilitățile ortodocșilor, care nu pot percepe Biserica Ortodoxă în cadrul CMB ca pe o simplă confesiune printre altele de acolo.

Problema demersului mitropolitului Zizioulas este că toată teoria sa se lovește de realitatea patristică, care nu recunoaște în afara Bisericii nicio altă biserică și nici mântuire: extra ecclesiam nulla salus, după cum ne învață sfântul Ciprian al Cartaginei în consens patristic cu toți Sfinții Bisericii și cu toate sinoadele acesteia.

Cred că putem încheia acest excurs cu ideea că la Creta a avut loc doar o apartentă afirmare a unicității Bisericii Ortodoxe, ceea ce a justificat și, la nivel de conștiință, a impus adăugarea acelei precizări lângă semnătura Înaltpreasfinției Voastre.

Urmărind parcursul pe care l-ați avut în acești ani, am observat că mustrarea de conștiință pentru acea semnătură a continuat și după anul 2016.

În anul 2018, ați scris o lucrare intitulată Biserica în actualitate sau actualitatea

Bisericii, editată de către Editura Academiei Române, în care ați afirmat că:

> *„La întrunirea din Creta termenul Biserică, ce a fost atribuit și celorlalți creștini, nu s-a folosit în sensul său dogmatic, ci s-a folosit impropriu în sensul de comunitate religioasă. Dar fiind vorba de documentele «Sfântului și Marelui Sinod» considerăm că trebuiau totuși să fie alcătuite cu mai multă atenție și responsabilitate. Sintagma Biserici eterodoxe este o expresie contradictorie, confuză și neavenită… Așadar, conținutul documentului intitulat Relațiile Bisericii Ortodoxe cu ansamblul lumii creștine este neclar și nu are perspective, fiind marcat de o ambiguitate care nu îi mulțumește nici pe ortodocși, nici pe «eterodocși»”[7].*

În nota 2206 de la aceeași pagină ați continuat:

> *„Oricine își dă seama că va fi o problemă pentru cei care vor veni după noi, constatând că s-a folosit termenul Biserică pentru cei care nu au aceeași credință cu noi. Ei vor avea îndreptățirea justă să constate cu nemulțumire că acest apelativ s-a folosit mai înainte de către un «Sinod». De aceea, și pe bună dreptate, se pot ridica unele semne de întrebare împotriva acestui termen atribuit eterodocșilor, formulare considerată o mare greșeală pentru un text sinodal… Sintagma Biserici eterodoxe cuprinde două contradicții vizibile”[8] (s.n.).*

Surprind mai multe aspecte în aceste texte, care constituie o recunoaștere cât se poate de directă că sinodul de la Creta a fost unul eretic.

Mai întâi, afirmați că termenul „biserică” nu s-a folosit în sens dogmatic, ci de comunitate religioasă. Prin natura sa însă, termenul respectiv nu are altă conotație decât dogmatică, deoarece și comunitatea religioasă este o proiecție în spațiul fizic vizual al Trupului mistic al lui Hristos care este Biserica, așa că

termenul rămâne inevitabil legat de acest aspect dogmatic.

Chiar și când vorbim de biserică în sensul de lăcaș de închinare, de clădire, acest termen nu se poate dezlipi de conotația sa dogmatică, deoarece nicio altă clădire din lume, care servește altui scop decât aceluia căruia îi servește clădirea bisericii nu se mai numește cu acest termen. Nu putem numi sediul poliției sau judecătoria „biserică” (chiar dacă termenul „biserică” provine în limba română din cuvântul „*vasilika*, *basilica*”, care denumea clădirea imperială romană unde de obicei se făcea judecată).

Aspectul dogmatic nu poate, așadar, fi complet desprins de ideea de biserică, iar folosirea sa în alt sens este, așa cum bine ați remarcat, „improprie”.

De altfel, chiar Înaltpreasfinția Voastră lăsați să se înțeleagă că la Creta s-au aprobat hotărâri dogmatice, când spuneți:

> *După cum știm, după Sinoadele Ecumenice aveau loc multe întruniri vreme de mai mulți ani pentru a preciza și fixa definiția dogmatică adoptată, tot așa nădăjduim că vor fi și alte întruniri în care textele întrunirii din Creta să fie analizate, diferențiate în anumite puncte și dezvoltate pentru a primi un acord panortodox”**[9]**.*

Comparația pe care o faceți cu sinoadele ecumenice, despre care spuneți că fixau hotărârile dogmatice, sperând că și textele întrunirii de la Creta vor urma același proces, ne face să credem că sunteți de acord că acolo s-au dat definiții dogmatice, adică s-a folosit și termenul „biserică” în sens dogmatic.

Din păcate, ideea că sinoadele ecumenice făceau sinoade de precizare și fixare a definițiilor dogmatice nu are nicio bază în realitate, fiind foarte asemănătoare ideii promovate de către apologeții sinodului din Creta, care caută să ne învețe că „la sinodul al doilea ecumenic s-au corectat definițiile primului sinod”, lucru profund fals și contrar canonului I al sinodului al doilea, care recunoaște toate învățăturile primului sinod.

Că doctrina a fost completată în Crez este adevărat, dar că s-au corectat greșeli

din primul sinod, nicidecum. De aceea, ideea că la alt sinod se va nuanța, explicita, redacta sau corecta o „mare greșeală”, așa cum bine ați numit-o, excede procedurii sinodale instituite de Sfinții Părinți și arată clar că sinodul nu s-a desfășurat sub inspirația Duhului Sfânt, fiind o adunare omenească. Dacă e o adunare omenească, este de dorit ca Biserica să nu-și însușească hotărârile sale și să nu mai repete astfel de adunări, pentru că învățătura Bisericii nu se poate afirma și păstra în adunări omenești, ci numai în sinoade inspirate de Duhul Sfânt, care nu își lasă greșelile de la un sinod pentru a fi corectate la altul.

Singura practică pe care o avem din istorie de corectare a unor greșeli ale unui sinod la altul este aceea de corectare a sinoadelor tâlhărești, când, după un sinod tâlhăresc (ca cel organizat de Nestorie, sau cel din 449, sau cel organizat de iconoclaști, sau de monoteliți, sau de varlaamiți etc.), se întrunea un sinod ortodox care combătea sinodul anterior și îi caterisea și anatemiza pe cei ce au făcut sinodul tâlhăresc.

Dacă vă afirmați speranța că un sinod viitor va corecta greșeala de la acesta, trebuie să vă asumați și riscul ca acel sinod să condamne ce s-a spus la Creta și să-i anatemizeze pe cei ce au greșit acolo. Ceea ce face mai dezirabilă soluția de denunțare a greșelilor din Creta înainte de astfel de sinod.

Afirmați foarte corect în carte că oricine va avea îndreptățirea să constate cu nemulțumire că s-a folosit termenul „biserică” pentru cei ce nu au aceeași credință cu noi.

Felul în care puneți problema arată clar că sensul în care s-a folosit termenul nu este doar acela al recunoașterii unui exonim, ci chiar al atribuirii unui grad de bisericitate ereticilor, conform teoriei mitropolitului Zizioulas, discutată mai sus.

Ceea ce surprinde însă, pe lângă tonul imparțial, neutru, cu care vorbiți despre această mare greșeală sinodală, de ca și când nu ați fi semnat documentul care a conținut-o, este faptul că *concedeți dreptul de a constata cu nemulțumire acest fapt doar generațiilor viitoare, nu și celei actuale, căreia îi refuzați acest drept,* considerându-i pe cei ce au luat atitudine față de această mare greșeală sinodală ca schismatici.

Ajungem astfel la cea mai importantă afirmație, aceea că folosirea termenului „biserică” pentru eretici a fost *o mare greșeală*.

Un text sinodal care conține o mare greșeală este rezultatul unui sinod tâlhăresc, nicidecum al unui „Sfânt și Mare Sinod”.

O mare greșeală într-un text sinodal este numită în Ortodoxie *erezie*, iar primii care sunt îndreptățiți să ia atitudine față de această eroare sunt cei din epoca actuală, înaintea celor din viitor, deoarece *cei din epoca actuală sunt chemați să recepteze textele acestui sinod, în baza principiului infailibitității Bisericii,* care impune ca textele elaborate de către participanții la sinod, sub inspirația Duhului Sfânt, să fie receptate sau respinse de către poporul credincios, sub aceeași inspirație a Duhului.

Or, dacă cei ce au respins deschis această greșeală și au întrerupt pomenirea ierarhilor care și-au asumat-o au fost și sunt persecutați și considerați schismatici și chiar eretici, după cum se exprimă un părinte autor al unei cărți[10] din mitropolia pe care o conduceți, dacă în decembrie 2016, Sfântul Sinod a interzis orice opinie contrară despre acest sinod, pe care chiar și Înaltpreasfinția Voastră îl numiți când „sinod”, când „întrunire”, sub sancțiunea aplicării pedepselor bisericești pentru contrazicerea opiniei publice a Bisericii, dacă preoții sunt sancționați acum pentru cea mai mică opinie contrară deciziilor din Creta sau instituirii rugăciunii comune cu ereticii, *cine garantează că această mare greșeală pe care o identificați nu va deveni loc comun în doctrina noastră, de vreme ce nimeni nu are voie să o contrazică și să o elimine din ceea ce Biserica crede și mărturisește*?

> *Temeiuri dogmatice, canonice și patristice pentru care nepomenitorii nu sunt eretici sau schismatici. Răspuns la o scriere „despre eresul nepomenitorilor”*

Să ne punem speranța în alte întruniri de acest fel, la care să participe cam aceiași ierarhi care au comis marea greșeală? Ce garanții există că vor ști să repare ce au greșit la Creta și că nu vor cădea și mai rău? *Și dacă o vor face, ce garanții aveți că un sinod viitor, alcătuit, să zicem, din alți ierarhi decât cei de la Creta, nu vor anatemiza sinodul din Creta și pe participanții la el?*

Dar dacă deciziile de la acest sinod s-au luat sub impulsul amenințărilor și al fricii, cum vom încerca să stabilim în continuare, ce garanție există că viitoare „sinoade” de genul acestuia nu se vor desfășura în condiții similare?

Ajungem astfel și la întrebarea care constituie motivul pentru care v-am scris această scrisoare: *Dacă la Creta s-a comis o mare greșeală într-un text sinodal, despre care este evident că ați fost conștient chiar în momentul comiterii, de ce ați semnat textele respective*?

De ce nu v-ați opus cu putere, mai ales că ni se spune că ierarhii ortodocși români au strălucit acolo prin știința de carte și prin intervențiile lor salutare în unele situații?

A existat vreo presiune de vreun fel? Există și acum vreo presiune de vreun fel, care v-a determinat nu numai să nu vă opuneți atunci, ci să nu denunțați acele texte nici după ce ați revenit acasă, unde acele presiuni ar fi trebuit să se fi disipat?

De ce toți participanții și semnatarii români de la Creta țin cu atâta tărie de acele documente, deși știu că ele conțin greșeli grave? De ce nu s-au discutat mai pe larg, pentru a se găsi soluția corectă și s-a preferat să se amâne aceste discuții pentru altă dată? Cine a avut această grabă nejustificată?

Este foarte important de știut exact care a fost motivul pentru care Înaltpreasfinția Voastră, care ați arătat clar că aveați încă de pe atunci obiecții față de aceste texte sinodale, a trebuit să le semnați în forma în care au rămas definitive, despre care spuneți că conține [cel puțin] „o mare greșeală”, pentru că dacă voința v-a fost siluită și vă este încă, atunci semnătura pe care ați pus-o pe acele acte, prin constrângerea voinței, nu are nicio valoare de drept, în afara cazului în care amenințarea a existat, dar nu era de natură să vă paralizeze cu totul voința.

Știm de exemplu că din delegația sârbă nu mai puțin de 17 episcopi au refuzat textul 6 al sinodului, cel cu termenul „biserică” aplicat ereticilor. Au existat unii ierarhi greci care s-au opus, la rândul lor, semnării documentului, numărul total al celor care nu au semnat ajungând la 33, adică 20% dintre participanți, conform estimărilor presei ortodoxe[11].

Acest lucru ne arată, pe de o parte, că dacă a existat vreo coerciție, nu a fost de așa natură încât voința să nu se poată manifesta liber totuși. Acei ierarhi au refuzat până la capăt și nu s-a luat nicio măsură contra lor, chiar dacă întâistătătorii lor au falsificat sau mai bine zis anulat voturile lor, votând până la urmă în favoarea textelor.

Este important de știut dacă a existat vreo presiune și dacă aceasta este una externă sau internă, din interiorul Bisericii noastre. Pentru că dacă a fost externă, forța ei ar fi trebuit să se disipe, odată ajunsă delegația la București.

Faptul că chiar și decizia de la București, din octombrie 2016, prin care s-a luat act de documentele de la Creta, *adică, în limbaj juridic, s-a constatat existența lor, forța lor juridică și faptul că Biserica noastră nu are niciun cuvânt de spus în privința validității lor*, după cum preciza Regulamentul sinodului, conține totuși o recomandare, lipsită de substanță după opinia mea, de a se analiza, nuanța, explicita aceste acte la un viitor sinod, dă de înțeles că la nivelul sinodului local de la București a existat o nemulțumire și o reticență față de aceste documente. Și atunci, de ce nu au fost respinse pur și simplu, la data de 26 octombrie 2016, cum a făcut Biserica georgiană, cea rusă, sau cea bulgară?

Răspunsul la această întrebare crucială ar putea aduce acea liniște atât de folositoare Bisericii noastre, greu încercate de situația creată după sinodul din Creta.

Aștept cu interes punctul de vedere al Înaltpreasfinției Voastre.

Cu deosebit respect,

22.02.2023
Mihai-Silviu Chirilă

Înaltpreasfințitului Irineu, Mitropolit al Olteniei

Note:

[1] Așa cum a decis și sinodul Bisericii Ortodoxe Georgiene, care a respins actele din Creta pe motiv că „ar fi trebuit să reflecte învățătura Bisericii, ceea ce nu e cazul cu aceste documente” (punctul 4 al deciziei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Georgiene)

(https://orthodoxethos.com/post/final-decision-of-the-church-of-georgia-on-the-council-of-crete-summary).

[2]
https://basilica.ro/sfantul-si-marele-sinod-relatiile-bisericii-ortodoxe-cu-ansamblul-lumii-crestine-document-oficial/.

[3]
https://www.aparatorul.md/recomandam-mitropolitul-serafim-de-kithireon-catre-patriarhul-ilias-al-georgiei/.

[4] „Singura piatră de poticnire a tuturor celor ce s-au poziţionat în favoarea sinodului din Creta a fost realitatea că în articolul 19 al documentului despre relaţiile cu ansamblul lumii creştine s-a acceptat *Declaraţia de la Toronto*, *ale cărei premise eclesiologice au fost considerate de importanţă capitală pentru participarea Bisericilor Ortodoxe la Consiliul Mondial al Bisericilor*. Cele mai multe opinii ale apologeţilor sinodului converg asupra ideii că cu acea ocazie nu s-au acceptat decât premisele eclesiologice citate în text, fără a se putea explica însă:

1. cum se face că formularea din text foloseşte un plural nederminat, care lasă să se înţeleagă că toate premisele eclesiologice ale acelui document sunt acceptabile şi vitale?
2. de ce s-au selectat patru opinii favorabile dintr-un text care, în ansamblu, este cu desăvârşire eretic?
3. de ce nu s-a specificat că Bisericile Ortodoxe consideră restul premiselor din *Declaraţie* eretice şi le condamnă?” (https://www.marturisireaortodoxa.ro/implicatii-eclesiologice-ale-aprobarii-documentului-eretic-declaratia-de-la-toronto-de-catre-pseudosinodul-din-creta/).

[5]
https://www.marturisireaortodoxa.ro/implicatii-eclesiologice-ale-aprobarii-documentului-eretic-declaratia-de-la-toronto-de-catre-pseudosinodul-din-creta/#_ftn25

[6] „Chiar dacă fiecare Biserică a putut conserva propria-i concepţie eclesiologică, cum a afirmat *Declaraţia de la Toronto*, din 1950, CMB s-a putut defini drept un

Consiliu al Bisericilor tocmai pornind de la această convingere, că fiecare comunitate de creştini care cred poate fi recunoscută ca Biserică, chemată să se întâlnească cu altele, păstrându-şi totuşi propria identitate şi, în anumite limite, chiar propria diversitate" (Rosario La Delfa, *Communione ecclesiale e appartenenza: Il senso di una questione ecclesiologica oggi*, Cita Nouva, Facolta Teologica di Sicilia, Roma, 2002, p. 71).

[7] Dr Irineu Popa, Mitropolitul Olteniei, *op. cit.*, p. 503.

[8] *Ibidem*.

[9] *Ibidem*.

[10] https://www.marturisireaortodoxa.ro/temeiuri-dogmatice-canonice-si-patristice-pentru-care-nepomenitorii-nu-sunt-eretici-sau-schismatici-raspuns-la-o-scriere-despre-eresul-nepomenitorilor/.

[11] https://saccsiv.wordpress.com/2016/09/13/foto-documente-raspanditi-33-de-ierarhi-20-nu-au-semnat-documentele-sinodului-din-creta-singurii-care-au-semnat-cu-totii-au-fost-luptatorii-ierarhi-bor/.